

Доц. д-р Радослав Габровски,
катедра „Индустириален бизнес и предприемачество“ - СА „Д. А. Ценов“, Свищов

ПАЗАРНОТО ЗАСТРАХОВАНИЕ Е БИЗНЕС, НО БАЗИРАЩ СЕ ПРЕДИМНО НА МАТЕМАТИКАТА, ПРАВOTO И МАРКЕТИНГА

Поводът да напиша тези редове е фактът, че отново сме в сезона на акция „Гражданска отговорност“, във времето, когато започва „войната между компаниите“ (в. „Пари“ - 29.10.07, с.4), когато може би ще хвърчат и „скалпове“. Пак ни предстои да се губим в лабиринта на ежегодните кръстосани дебати, въпроси, отговори, а не рядко и обвинения за нарушени закони, етичната бизнес логика, правилата на играта и пр. в тази иначе благородна кампания в интерес и полза на гражданите. Струва ми се обаче, че и сега деликатно ни се внушава, че ние, клиентите, плащаме все още малко за предоставяната ни услуга. Внущение, което не съм склонен безрезервно да възприема, тъй като все още не съм срещнал солидни, подкрепени с емпирична статистическа информация аргументи.

Изказаното по-долу становище може би изглежда твърде категорично и нескромно, но то е резултат на личното ми проучване и анализ на реални факти и статистическа информация от позициите, принципите и традиционните концепции в застрахователната теория. С него нямам намерение да ангажирам някого, а само да обърна внимание на определени според мен очевидни факти и доказателства, които дават повод за размисъл по въпросната застраховка. В това отношение като представител на застрахователната теория съм се водил предимно от основните принципи на застраховането, тридесетгодишния ми препо-

взаимопомощта, еквивалентният принцип, универсалността и пълнотата на застрахователната услуга, принципът на „върховното доверие“ (uberima fidei) между страните и пр. Тези принципи обаче се считат реализирани само тогава, когато застрахователната работа действително се изгражда върху тях, както и на здрави сметни основи и рационален начин за правене на бизнес, при който застрахователи и застраховани следва да търсят оптимална **равнопоставеност**.

Равнопоставеност и справедливост в застраховането (в относителния смисъл) може да има, когато плащанията на застрахованите и застрахователя се калкулират на базата на **реалната оценка** на развитието **на риска** със средствата и инструментариума на **математиката (актюерството)**. В този смисъл е и текстът на чл. 15 ал. (2) от *Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 18 от 2004 г. („ДВ“, бр. 105 от 2004 г.), издадена от Комисията за финансов надзор в сила от 16.12.2005 г.*, където се казва: *„Брутната застрахователна премия трябва да бъде достатъчна, изчислена на база разумно актюерско допускане, така че да осигурява изпълнение на всички задължения на застрахователя, включително образуването на достатъчни застрахователни резерви, при отчитане на присъщите аквизиционни и административни разходи.“*

След проучване и обра-

мисъл, към по-задълбочени и съдържателни дискусии и съответни заключения по така горещата проблематика.

Смятам, че не е особено издържано и неубедително да се твърди, че застрахователните вноски са **ниски и недостатъчни**, когато данните сочат други тенденции, а именно:

□ за разглеждания период показателят за развитието на риска **„квота на щетите“ е в границите на 35% - 40% и показва ежегодно намаляване;**

□ всяка година се **генерира и отчита огромен (почти двоен и повече в абсолютен размер спрямо изплатените обезщетения) положителен финансов резултат**, който очевидно бележи **тенденции на нарастване;**

□ ежегодният темп на нарастване на положителния финансов резултат е **изпреварвал** темповете на нарастване на застрахователните вноски и на застрахователните обезщетения, за да стигне през 2007 г. **петкратно размер** в сравнение с 2001 г.;

□ **темът на динамиката (увеличението) на застрахователните обезщетения** по отделни години остава **относително стабилен в границите на 15% - 16%.**

Освен така посочените няколко очевидни факта могат да се направят допълнителни

Доц. д-р Радослав Минчев Габровски е преподавател в катедра „Индустириален бизнес и предприемачество“ при СА „Д. А. Ценов“.

През 1969 г. завършва Института по международен туризъм - Варна, след което работи в „Балкантурист“ - Русе, до 1972 г.

През 1976 г. завършва специалност „Застрахователно дело“ при Стопанската академия, а на следващата година започва преподавателска работа в същата институция.

През 1986 година успешно защитава докторат на тема: „Застраховане на строително-монтажни работи при „Булстрад“, а през 1997 г. се хабилитира като доцент.

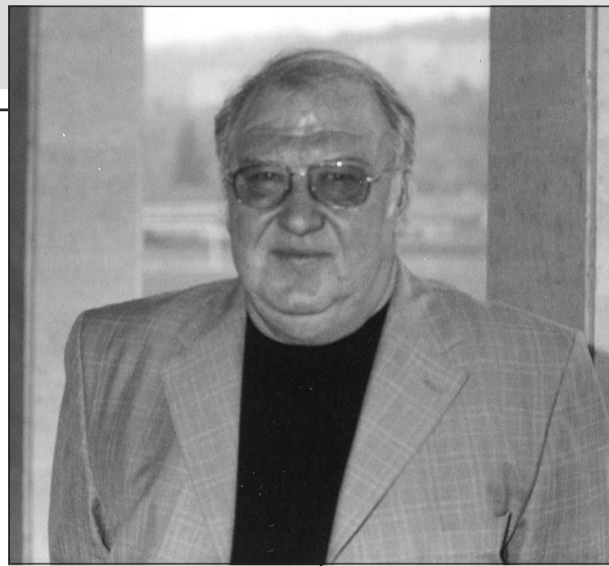
Понастоящем води академични курсове по „Индустириален риск мениджмънт и застрахователна политика на индустриалното предприятие“, „Пазарно поведение на застрахователното предприятие“ и „Икономика на предприятието“, „Бизнес риск“. В магистърското обучение при СА доц. Габровски е преподавател по „Диагностика и бизнес анализ на индустриални структури“ и „Реинженеринг на индустриалното предприятие“.

От 1994 г. в Химико-технологичния и металургичен университет - София, чете лекции по „Екологически риск мениджмънт“ и „Жизнен цикъл на продукта“ в магистърска програма за европейска диплома „Опазване на околната среда и устойчиво развитие“. От 1997 г. води академични курсове по „Управление на риска“ и „Застраховане“ в Русенския университет „А. Кънчев“.

От 2006 г. е преподавател по „Презастраховане“ и „Застрахователна математика“ във ВУЗФ - София.

Член е на Съюза на учените в България.

Доц. Р. Габровски е автор на над 90 научни публикации (учебници, статии, студии и доклади), от които 18 броя са в чужбина (САЩ, Япония, Германия, Испания, Чехия, Полша и др.) Специализирал е застраховане, презастраховане и организация на застрахователния надзор в престижни университети, институции и застрахователни компании във Великобритания, Германия, Испания и Белгия. Участвал е в няколко международни проекта в България, Белгия, Чехия, Румъния и Испания.

закона, т.е., че **поне засега тази рискова премия е в съответствие** с действителното развитие на риска и че е **достатъчна** за покриване на застрахователните плащания (обезщетения).

Проучванията ни в някои компании и посреднически фирми показват, че предвидените аквизиционни, административни и други разноски са твърде високи. В това отношение ще посоча, че в **„добавката за разноски“** делът само на агентските (брокерските) комисиони варира в границите на 20%-25% - 30%, а **„другите разноски (за погаръци)“** (напр. за автомобилно гориво) стигат до 25-30 лв. При тези разчети, при застрахователната вноска за най-масовите МПС с кубатура до 1,8 куб. см, която за 2007 г. беше около **98-110 лв.**, за **покриване на риска** и други административни разноски, фактически оставаха около **50-60 лв.**, т.е. около 50%, (но както се вижда от резултатите по-горе, дори и те са били достатъчни).

Условно може да се допусне, че тези 50% представляват приблизителния хипотетичен размер на **„нетната квота на щетите“**, която варира при отделните застрахователи, но не се публикува никъде. От всичко това излиза, че проблемът и твърдението за дефицитността на средства не е в елемента **„рискова премия“**, а в структурата на **„добавката за разноски“**, която очевидно прекалено **отежнява издръжката на застрахователя** и „консумира“ значителна част от брутната вноска.

От теорията и практиката е известно, че тарифните ставки, съответно и размерът на застрахователните вноски, при отделните застрахователи варират **в зависимост от обемата на застрахователната съвкупност и уникалния „профил“ на риска, обусловен от индивидуалните рискови фактори на застрахованите обекти и субекти**. Следователно тези зависимости трябва задълбочено да се изследват, а тарифните ставки аргументирано **да се защитават и доказват** пред регулиращите органи. Така може би голяма част от излишните спорове и упреци за некоректност биха отпаднали.

(Продължава на стр. 18)

Събрани застрахователни вноски, изплатени застрахователни обезщетения и основни застрахователно-икономически индикатори по застраховка „Гражданска отговорност“ на собствениците, ползвателите, държателите и водачите на моторни превозни средства за периода 2001-2006 година

Година	Премиен приход (х. лв.)	Изплатени обезщетения (х.лв.)	Финансов резултат (х.лв.)	Брутната квота на щетите (%)	Темп на динамика на вноските (%)	Темп на динамика на плащанията (%)	Темп на динамика на финансовия резултат (%)
2001	68 102	36 335	+ 31 767	53,35	100,0	100,0	100,0
2002	123 926	48 278	+ 75 648	38,96	182,0	132,9	238,1
2003	157 234	56 434	+ 100 800	35,89	126,8	116,9	133,2
2004	178 171	64 302	+ 113 869	36,09	113,3	113,9	113,0
2005	251 135	74 810	+ 176 325	29,79	140,9	116,3	154,8
2006	269 108	87 473	+ 181 635	32,51	107,2	116,9	103,0
Общо за периода	1 047 676	367 632	+ 680 044	-----	(395,1)	(240,7)	(517,8)

давателски опит и знанията, придобити в престижни институции и застрахователни компании в България и чужбина.

Съдържанието и форматът на изложеното по-долу са представени в няколко аспекта. Макар и твърде общи, те са достатъчно експлицитни и се надявам да бъдат разбрани от уважаемите застрахователи и други специалисти. Защото става въпрос не за нови открития, а за известни принципни положения в застраховането.

Основните принципи и механизми в пазарното застраховане са принципът на

ботване на разполагаемата статистическа информация, развитието на риска и динамиката на основни застрахователнотехнически величини при разглежданата застраховка са представени в таблица 1.

Данните в таблицата и аспектите, в които те са представени, са достатъчно **показателни и красноречиви за развитието на риска**, включително и за правенето на изводи относно **размера и достатъчността** на застрахователните вноски при разглежданата застраховка. Надявам се това да провокира застрахователите професионалисти и аналитиците към раз-

коментари и заключения и в някои други ракурси.

Най-напред следва да се отбележи, че при разглежданата застраховка **отсъства** твърде важната калкулативна величина - **застрахователната сума** (макар че на места в КЗ лимитите на отговорност **съвсем неправилно** се възприемат като застрахователна сума - вж. чл. чл.223, 266). Липсата на фиксирана застрахователна сума, от една страна, подвежда, а, от друга - възпрепятства изчисляването на едни от **най-важните** показатели за развитието на риска - **оцетимостта на застрахователната сума** и **ко-**

Таблица 1
ефициент на оцетимост на застрахователната сума. От това пък вече проистичат проблеми с точната оценка на риска и калкулирането на тарифната ставка. По тази причина при застраховките на отговорности се възприема и изчислява по-неточният, но все пак **достатъчно показателен финансово-резултативно ориентиран индикатор на риска - квотата на щетите.**

Липсата на застрахователна сума е причина за неправилни трактовки и в други посоки. На престижни форуми и в медийното пространство най-често се изтъква, че застрахователните вноски са ниски и недостатъчни, защото лимитите на отговорност **били значително завишени и те ще нарастват в бъдеще**. В случая се пропуска обаче много същественият факт, че размерът на застрахователната вноска е **функция не от възприетите лимити**

ти на отговорност, а от развитието на риска и възприетите граници (степенна) на доверителност (актюерското допускане в отклоненията на плащанията при застрахователните калкулации). Лимитите се определят **субективно от закона; те са еднакво валидни за всички застраховани**, докато застрахователната сума **е индивидуална** за всеки отделен, изложен на риск, застрахователен обект или интерес и застрахован. В това отношение при калкулирането на вноската за разглежданата застраховка се възприема стойността на автомобила, определена по правила, различни от тези при конвенционалните форми на застраховане.

Според КЗ брутната застрахователна премия на застраховката **не включва „добавката за сигурност“**, която по принцип служи за покриване колебанията на риска и застрахователните плащания. Съгл. чл. 15 (1) на цитираната по-горе Наредба **„Брутната застрахователна премия се формира, като към минималната задължителна рискова премия, образувана по чл. 13, се начислят предвидените аквизиционни и административни разходи...“** (Вж. същата наредба). Данните в горната таблица потвърждават това, което е предвидено и в